

s. Bakker den
schts kweeke-
lige les toe-
humoristisch-
t een nieuwe
eze men het
ijk", dat van
d is.
zal de teleur-
erkent men,
s toch volko-
itte: opnieuw
En ook, dat
ijk heelmaal

i op de ver-
boek, dat we
n: want De
rheid neerge-
literair werk.
C. T.

NIEK

ttterdam.

eniging „Ex-
and Januari
n.
de geboorte-
en zoo werd
ruim", voor-
ure" en het
king van den

ist van zoo
in deze jubi-
ons onze aan-
rimige recep-
werd naar
in Brahms'

bij de aard
op het pro-
n: muzikaal
a voor. Wel-
g die Schu-
gelet, maar
stenaarschap,
dent dateert
in Deutsches
stoot door.
met name
wijze waar-
bewezen.

end door de
nde vereeni-
kkelde mu-
oogenblikken
ig, het weer-
er-in-nering.

raag of de
l, niet.
l, is er niets
e menschen
neemt dan
er woorden,
Zuiver ver-
laartegen in-
woordigheid
e dingen be-
naspreken is
wachte ver-
tr zal doen.
gebreekige
e kleine be-
den moeten

Ieder volk
Daarom mag
k leeren. De
n, wanneer
taal er mee
wordt ver-
au heeft ge-
ligt verschil
in de jonge
retentie van
s, geeft o.i.
der doode
seau niets,
sieke volken
e leerlingen
moedertaal
waarde der
der volken

werpt Rous-
is" zonder
oorende be-
hem zonder
len uit alle

een opnieuw innerlijk doen leven. Zoo werd vol-
daan aan de verplichting om een grootsche com-
positie van den meester ook grootsch uit te voeren.

De „Tragische Ouverture" werd door het Resi-
dentieorkest als eerste nummer, en dus werkelijk
als ouverture gespeeld. Dat lijkt nogal natuurlijk,
maar mag toch afzonderlijk vermeld in een tijd
als deze, nu de oeuvres en hors-d'oeuvres vari-
der radio-programma's alle zin voor gezonde volg-
orde dreigen te ondermijnen. „Aan een bepaald
geval, een bepaalde gebeurtenis, is de Tragische
Ouverture niet verbonden: zij is door haar klank
eenvoudigweg tragisch", zooals de toelichting in
het programma zegt. Van de drie uitgevoerde com-
posities gaf deze dus het minst houvast aan luiste-
raars, die voor het rechte genot van hetgeen ze
hooren een drama zich moeten voorstellen of
een natuur-gebeuren moeten her-beleven; die steeds
geneigd zijn te vragen: wat stelt die muziek voor?
Fremersberg en Slag-bij-Waterloo-sensatie is aan
de Tragische Ouverture vreemd; zuiver-muzikale
stemmings-muziek is het, niets anders verduidelij-
kend dan de aart van het gevoel waaronder de
componist geïnspireerd werd.

Het „Schicksalslied", een gedicht van Hölderlin,
heeft tot onderwerp: de mensch die op aarde een
strijd heeft, rusteloos zwerft, in tegenstelling met
de gezagelden, genietend van de rust der hemelsche
heerlijkheid. Een geschikte stof dus voor muzikale
meditatie, en als nummer op het programma na
de Tragische Ouverture een juistgekozen tusschen-
vorm: het Schicksalslied bereidt uitvoerders en
hoorders op geleidelijke wijze voor op het Requiem,
waarin de verwante gedachte en de gelijksoortige
muziek tot rijker ontbloeiing komen.

In de uitvoering viel mij op de uitstekende be-
heersching van de dynamiek; treffend was de
overgang van de „ewige Klarheit" der „Himm-
lischen" naar het aardch-menschelijke: „Doch uns
ist gegeben, auf keiner Stätte zu ruh'n".

De slotnoot werd niet geheel zuiver getroffen,
maar dit was niet meer dan een kleine herinnering
aan de menschelijke onvolmaaktheid, daar de koren
en het totale ensemble in hetgeen volgde zich uit-
stekend hielden.

Tot zoo ver werd, de eerste avond, het program-
ma per radio uitgezonden. De luisteraars voor
de microfoon hebben dus geen indruk gekregen
van het belangrijkste en mooiste, dat in de kerk
(de Zuiderkerk aan de Glashaven) te genieten viel.

Het „Deutsches Requiem" gript in opzet en
uitwerking ver boven de twee voorafgaande com-
posities uit.

Uit het geheele oeuvre van Brahms blijkt, dat
het feit van de vergankelijkheid des menschen
diep indruk op hem heeft gemaakt; zoo kon hij
in een compositie, gedragen door de hoofdgedachte:
„Alle vleesch is als gras, maar zalig zijn de dooden
die in den Heere sterven" het beste geven dat
hij als musicus te schenken had.

„Ein Deutsches Requiem" heet dit opus, omdat
het in zijn bedoeling herinnert aan de z.g. missa
pro defunctis, de mis voor de zielen der afge-
storvenen.

In de volgende opzichten wijkt Brahms echter
af van het gewone requiem: de tekst bestaat niet
uit de gebruikelijke formulering van introitus,

deelen der wereld, heeft het kind in zijn tijd ge-
leerd. Maar omtrent zijn naaste omgeving is het
beschamend onkundig. Waartoe dienen dan een
globe, een sterrenkaart? Breng het kind buiten,
laat het de natuur zien, leer het letten op zon,
maan, sterren en hun loop. De kennis der zon moet
het uit de zon zelf putten. Een planetarium is
onnut. Uitgangspunten voor dit onderwijs moeten
zijn de stad en het landgoed waar Emile wordt op-
gevoed. Wat hij ziet en kent, mag op een eenvoud-
dige kaart worden vastgelegd. Het is belangrijker
kaarten te kunnen ontwerpen dan ze te kunnen
lezen. Ook het overige aardrijkskundig onderwijs
beoordeelt Rousseau alleen naar zijn formeel, zijn
vormende waarde. Aan de waarde der kennis als
cultuurschat twijfelt hij. Niet dat hij ook in dezen
alle waarde der wetenschap wil ontkennen, neen,
maar hij wil de wetenschap en het onderwijs her-
vormen. Aanschouwing moet komen in de plaats
der mededeeling door het gesproken en geschreven
woord. De over-cultuur moet wijken, de natuurlijke
aanvang moet ook werkelijk in het onderwijs het
begin worden. Van de concrete werkelijkheid uit,
anders niet, mag Emile doordringen tot de diep-
ten daaronder. Locke is het om de kennis, Rous-
seau om de vorming te doen. En deze worde door
occasioneel, geconcentreerd onderwijs bereikt.

Natuurkunde leert Emile eveneens door ervaring.
De goochelaar en zijn spel voert hem tot de kennis
van de magueten, van hun wetten en van de na-
tuurkracht, die zich hierin openbaart. Een kast met
fijne instrumenten voor het physica-onderwijs acht
Rousseau nadeelig. Zelf maken is het parool. Kun-
stig samengestelde werktuigen wenden de aandacht
van het kind van de verschijnselen zelf af. Ook
komen ze licht in de plaats van rechtstreeksche
zintuiglijke waarneming van de verschijnselen in de
natuur zelf. Door zelf eenvoudige instrumenten te
doen maken, verbinden we natuur en kunst, maken
we het kind scherpzinniger en neemt zijn behendig-
heid toe. Zoo is Emile handarbeider en tegelijk

kyrie, gradual, en sanctus, doch uit vrijgekozen,
passende Bijbelwoorden; de verdeeling in koren
volgt evenmin de indeeling van de latijnsche mis;
en ten slotte heeft Brahms de kerktaal vervangen
door die van zijn Heimat.

Eigenlijk is dus het Deutsches Requiem een
bloemlezing van passende Bijbelteksten, waarvan
de sterfelijkheid van den mensch en zijn overgang
naar de hemelsche onveranderlijkheid het hoofd-
thema is, en die tekstenkeur zóó bewerkt, dat
koren, solisten en orkest uitdrukking geven, in
muziek, van hetzelfde dat de woorden in ons
wekken.

Programma-muziek kunnen we het niet noemen,
of we moeten dat woord eerst ontdoen van de
onaangename bijklank die het veelal heeft.

Accentueeren meer dan illustreeren is het doel
en resultaat van Brahms' muziek. Daarvoor neemt
hij te baat allerlei traditioneele en modernere mid-
delen. Hierdoor is er over het karakter van zijn
muziek vaak en hevig gestreden, en vormt Brahms
een gewild object voor rubricisten onder de toon-
kunstbeschrijvers.

Door de beweeglijkheid van zijn muziek, terwijl
het religieuze karakter gehandhaafd blijft, heeft
men hem, den Bachvereerder, tegenover, later ge-
deeltelijk naast, Wagner kunnen stellen.

Door zijn afkeer van neven-acties zooals in de
opera en muzikale „Spelerei" zonder diepgang
zoekt men de tegenstelling met Händel en Bruck-
ner te verklaren.

Toch komt men zoo niet verder dan tot het af-
grenzen van Brahms' muziek naar de meest op-
vallende antithetische buitengebieden.

De moeilijkheid van de rubricering schuilt in
het feit, dat in Brahms verschillende stroomingen
saamgevoeld zijn, en dat hijzelf allermint een
markante strijdfiguur was, al heeft zijn positie
hem er wel eens toe gebracht een tijdlang de muzi-
kale leider te zijn van een duidelijk-gekleurde
partij.

Het oude, waarvoor Brahms geestdriftig kon zijn,
behiel hij, doch trachtte het tegelijk verder te
brengen door opname van nieuwere elementen
die hij bruikbaar vond. De sterkte van de Bachsche
contrapuntiek wist hij op die manier harmonisch
te verbinden met ingewikkelde syncopeering en
dooreengestrengelde harmonistiek; de eenvoud van
een oude melodie kon hij daardoor verbinden aan
verrassende modulaties.

Deze eigenschappen maken dat men van Brahms'
Requiem, al wordt dit twee avonden achter elkan-
der behuisterd, wel veel kan genieten, maar dat
men dan nog slechts een klein gedeelte verwerken
kan van de schoonheden, die hij voortgezette nauw-
keurige bestudeering van de partituur te ontdek-
ken vallen.

Naast het vele dat in de korte tijd der uitvoe-
ring muzikaal opgenomen wordt, moet een groot
quantum onverteerd verorberd worden; het is geen
kost waar we meteen de eerste keer alles uithalen
wat erin zit.

Daarom hoop ik van harte, dat in dit Brahms-
jaar dezelfde composities van den meester, met
name het Deutsches Requiem, meermalen ten ge-
hoore zullen worden gebracht, want pas bij her-
haald inleven komen we tot een genieten, even-

philosoof. Het geheele natuur- en scheikundig on-
derricht wil hij in proeven, door den leerling zelf
genomen, doen opgaan. Zoo blijkt ook hier de
overdrijving van den gevoelsmensch.

Geschiedenis vindt Rousseau voor kinderen geen
geschikte stof. Ze enkel opvallend als een reeks
van handelingen en gebeurtenissen zou nog gaan.
Maar achter de menscheleke handelingen schuilen
de zedelijke motieven en voor het verstaan en
waardeeren van deze zijn kinderen en knapen
te jong. Deze kennis der ethische drijfveeren is
voor Rousseau de eigenlijke geschiedenis. De wor-
den „Koningen", „Rijken", „Oorlogen", „Verove-
ringen", „Revoluties", „Wetten", kan men de kin-
deren wel in de mond leggen, maar de heldere
begrippen, waarvan de woorden symbolen zijn,
ontbreken nog. Emile moet eerst de menschen
leeren kennen. Maar de omgang met hen kan hem
licht verderfelijk zijn. Door de geschiedenis kan
hij ze als in de verte en ontdaan van hun maskers
zien. Door hun daden laten ze in hun binnenste
zien. Doch dat kan aan knapen jonger dan 15 jaar
niet duidelijk worden gemaakt. Ook is een groot
bezwaar tegen het geschiedenis-onderwijs, dat de
geschiedenis onwillekeurig het sterkst spreekt in
tijden van groote beroeringen. De tijden van stille,
rijke, vreedzame bloei glijden als ongemerkt voorbij.
Zoo begint de geschiedbeschrijving vaak daar, waar
ze moest eindigen, bij het verval. Over de gezonde,
vreedzame ontwikkeling zwijgt ze. „Eerst dan plaatst
een volk zich in het meest glanzende licht, wan-
neer zijn ondergang zoetjesaan nabij is gekomen."

De geschiedbeschrijving is daarbij niet het trouwe
spiegelbeeld van wat is geschied, maar meer de
reflex van de subjectieve opvattingen van den
schrijver. Persoonlijk belang en persoonlijke voor-
oordeelen vertroebelen aldus het geschiedbeeld. Wie
met de kennis der gebeurtenissen niet tevreden is,
doch het menscheleke hart wil leeren kennen, moet
levensbeschrijvingen bestudeeren. Met Montaigne
acht hij Plutarchus' Levens ware en geschikte

redig aan de rijke waarde van Brahms' werk.

Indien het dan wordt uitgevoerd in dezelfde
geest en met even goed resultaat als Excelesior dat
heeft gedaan, met het Residentieorkest, en de
solisten To van der Sluys en Max Kloos onder
leiding van Albert van Raalte, die Bernard Dia-
mant verving, zijn we op de goede weg. De uit-
voering verdiende een beter bezette kerk, in ieder
geval voordeliger kaartenverkoop dan de uitvoe-
rende vereeniging ditmaal mocht constateeren. De
matige belangstelling zullen we zeker op rekening
van ijs en griep moeten stellen, en dat zijn ge-
lukkig voorbijgaande factoren!

JOH. LUIKENAAR FRANCKEN.

Voor de Jongelingsvereniging.

I.

Ook het „Jaarboekje ten dienste der Christelijke
Jongelingsverenigingen in Nederland" ontving nu
en dan een bijdrage van Gispens hand.

Zoo bevatte de zesde jaargang (voor het jaar
1879) een opstel van hem onder den titel: „Kennis,
niet de hoogste macht".

Hierin wordt eerst aangetoond dat er waarheid
schuilt in de lievelingspreuk van de zonen der
negentiende eeuw: „Kennis is macht". O, voorzeker!
Mannen te worden in het verstand is de roeping,
mits men niet vergeet, dat dezelfde pen, die dezen
eisch aan den Christen doet, ook schreef: „en
kinderen in de boosheid". Daar is eene kennis,
die niet machtig maar „opgeblazen" maakt. En
opgeblazenheid is geen bewijs van sterkte en geen
kenmerk van macht. „Kennis is macht". Ja, maar
niet de hoogste macht. Daarenboven, machtig te
zijn en gelukkig te zijn is niet hetzelfde. Wat
heeft de mensch aan macht, zoo hij niet gelukkig
is en niet gelukkig maakt? Is de menschheid nu
zoo veel gelukkiger dan vóór driehonderd jaar?
Bij genoegzame eerlijkheid van karakter en moed
om de waarheid te spreken, zouden vele zonen
onzer eeuw, op de vraag: Zijt gij gelukkig? met
Lucifer uit da Costa's fragment uit Lord Byron's
„Cain" moeten antwoorden: Neen! Dat komt door
de verheffing der kennis tot eene eenzijdige macht,
die eerst de ziel en daarna het geheele leven der
menschen in verwarring brengt.

Kennis is eene macht, groot en gezegend, zoo
zij, in verband met andere machten, gebruikt wordt
om den mensch tot zijne bestemming te brengen,
d.i. den mensch te doen zijn een beelddrager Gods,
in gerechtigheid en heiligheid. De Apostel Paulus
spreekt in Filippenzen 4:7 van eene macht, die
„alle verstand te boven gaat". Die macht noemt
hij „de vrede Gods, die harten en zinnen bewaart
in Christus Jezus". De macht om harten en zinnen
te bewaren is hooger macht, dan die de kennis
geeft. Want uit het hart zijn de uitgangen des
levens, en de zinnen moeten beheerscht worden
of zij heerschen, en als zij heerschen, gaat de
kennis ten laatste er onder. Er zijn menschen,

kunst. De lectuur van deze Biographiën zal voor
Emile een cursus in de practische filosofie, dat
is in de Willevenkunst zijn, vrij wat waardevoller
dan allerlei vruchtloze bespiegelingen, die de geest
slechts bezwaren. De geschiedschrijvers die hun
eigen oordeel bij de geschiedenis voegen, doet
Rousseau dus in de ban. Aanschouwelijk en het
leven zeer nabij zijn de antieken als Plutarchus.
De geschiedenis van het eigen vaderland verwaar-
loost Rousseau.

Ook de fabel verwerpt hij voor de kinderleeftijd.
Het kind begrijpt ze niet. Ze hebben vaak een ave-
rechtische uitwerking. De vos die de raaf door
vleierij bedriegt, staat in de kinderlijke schatting
zeer hoog, hij wordt het navolgenswaard voorbeeld,
veel meer dan dat de dwaasheid van de raaf ze zou
afschrikken. Men moet het kind de naakte waarheid
zeggen. Pas veel ouder zal het de moraal van de
fabel verstaan. Maar nooit mag de zedeles uit-
drukkelijk vermeld worden. De jonge man moet ze
zelf uit de bolster pellen.

Zoo treffen we overal dezelfde hoofdgedachte
aan. Rousseau erkent wel de waarde der verschil-
lende wetenschappen op zichzelf. Maar, éénszijdig,
kiest hij tegen de overlading van het geheugen,
waardoor de Aufklärung gekenmerkt wordt. De
wetenschappen gebruikt hij enkel als middel ter
„Bildung". Van een cultuurschat, waard om aan
het navolgende geslacht te worden overgedragen,
rept hij niet. Voeg daarbij, dat Emile alleen zelf
mag vinden, zelf moet ontdekken, omdat het gezag
is uitgeschakeld, en we verstaan dat de openbaring
door God in Zijn Woord gegeven met de zeer na-
drukkelijke overal op de voorgrond tredende nor-
men, in zijn opvoedingsplan geen waarde heeft.

Ook van dit gedeelte van de Emile moet feitelijk
iedere gedachte critisch worden overwogen. Te
meer omdat ze door vele onderwijzers voor een
belangrijk deel zijn overgenomen en toch aan de
wand van dit paleis geschreven staat: Te licht be-
vonden!
STRIKWERDA.

die veel weten, en toch slaven zijn van de laagste zinnelijkheid. Maar door de macht van den vrede Gods worden harten en zinnen bewaard. Ze zijn, om zoo te zeggen, krijgsgevangenen binnen in ons. Ze zijn er wel, maar kunnen niet veel uirichten, omdat eene hoogere macht hen in gevangenschap houdt. De vrede Gods is eene macht boven den twijfel des verstands, boven alle harstochten, boven alle verzoeken, boven smaad en lijden, ja boven den dood. De met God bevredigde mensch zegepraalt ten slotte over alles, en heerscht met koninklijke macht.

Kennis is macht, maar dan alleen duurzaam en gezegend, als zij geheiligd is door het geloof en het gebed. O, vergeten wij het niet. Laat Nederlands Christelijke jongelingschap het niet vergeten! De tijdgeest richt vele en groote verwoestingen aan, en heeft het vooral op onze jongelingen gemunt. Laat hen bidden om den geest des verstands, die ook een geest van de vreeze des Heeren is. Een biddend mensch brengt niet zelden met gebrekkige hulpmiddelen meer tot stand, dan een ongeloovige met het uitgelezenste, dat hem ten dienste staat. Onze jongelingsverenigingen vooral, moeten op de rechten des gemoeds letten. Er moest meer hartelijkheid, meer vertrouwelijkheid, meer Christelijke openhartigheid zijn. Bij zoo vele werkzaamheden, die het verstand ontwikkelen, de kennis vermeederen kunnen, moesten er ook meer inniger samenkomsten zijn, waar ieder, die er lust toe had, spreken kon van hart tot hart. Neen, geen piëtisme, geen methodisme, geen ziekelijke mystiek op de bijeenkomsten onzer jongelingen! Maar, ik bid u, noem met geen slechtklinkenden naam, wat het wezen en de verborgen kracht is van het Christelijke leven, van den oprechten discipel van Jezus! Er wordt geklaagd, hier en daar, dat er doodigheid, achteruitgang, afnemende van ijver en belangstelling in de Christelijke jongelingsverenigingen is. Is de oorzaak ook gelegen in afnemende van geloof en liefde, van Christelijken levensernst en geestelijke kracht? De oude garde (vergeef mij die krijgskundige benaming) is vervangen door een ander geslacht, verstandelijker misschien in eigen schatting, maar ook Christelijker, meer beslist tegen de wereld en vóór Christus?

Kennis is geen heilige, onvergankelijke macht, tenzij zij het hoogste tot voorwerp heeft, namelijk Jezus Christus en dien gekruisigd. Dan staat de kennis niet naast, niet boven, niet tegen het geloof, maar maakt er een wezenlijk deel van uit. Het leven is meer dan de kennis, maar het eeuwige leven is te kennen den eenigen, waarachtigen God en Jezus Christus, dien Hij gezonden heeft.

Den achtsten jaargang (voor het jaar 1881) vercoorde Gispes met een opstel: „De Bijbel in de Jongelingsvereniging”.

Het is een treffend gezicht, een aantal jongelingen vereenigd te zien, rondom een geopenden Bijbel!

Neen, dat zijn geen fijne kwezels, geen nagelbijtende huichelaars, die jongelingen, die gelooven dat het woord Gods het licht is voor hun pad en de lamp voor hunnen voet. Zij zijn, zoo God hen zegent, op weg om flinke mannen te worden. Want, het beginsel der wijsheid, de vreeze Gods, is in hen.

Zeker, de Bijbel kan misbruikt worden, misbruikt ook in de jongelingsvereniging, misbruikt onder allerlei gedaante van godzaligheid. Maar noem eens wat op, dat niet misbruikt kan worden; niet misbruikt is!....

Laten we dus geen misbruik maken van het mogelijk misbruiken van den Bijbel! Want, nietwaar? in de jongelingsvereniging komt de vraag naar de echtheid, de ongeschondenheid, de juiste overzetting, de teksterkritiek en andere kritiek niet te pas. Dat laten we aan de geleerden over.

In de jongelingsvereniging doet men met den Bijbel wat een gezonde jongen met een appel doet: er in happen, dat het een lust is.

Wat zoudt ge wel van een jongen zeggen, die een heerlijken appel kreeg, en in plaats van er dadelijk de tanden in te zetten, aan het onderzoeken en redeneeren ging over den oorsprong, de soort, de samenstelling, den naam, de geschiedenis, de schadelijke of gunstige gevolgen van het gebruik der appels? Zoudt gij u niet bekropen gevoelen door den lust, om dezen wijsneus den appel uit de hand te grijpen, en dien op te eten daar hij bij stond?

In eene goede jongelingsvereniging, die onder eene goede leiding staat, maakt men weinig werk van de geslachtregisters, en slooft men zich niet af om de Chroniken met de Koningen overeen te brengen. Of Mozes alles geschreven heeft wat naar hem is genoemd, en in welken tijd Daniël en Esther geschreven zijn; men maakt zich met zulke vragen volstrekt niet druk.

Dat de genade partikulier is, zal geloofd worden door hen, die van gereformeerden huize zijn, en anderen zullen gelooven, dat de genade niet partikulier is. Allen evenwel houden het daarvoor, dat alles genade is, en dat we alleen door genade zalig worden. De kerkelijke kwestie gevoelt men niet te kunnen oplossen, en laat ze dus, in vredesnaam, maar rusten, en de kwestie van het dui-

zendjarig rijk stelt men daar altijd tot later uit. De vraag naar de volmaakbaarheid der geloovigen kent men slechts als eene zeer oude vraag, waarover al heel wat gesproken en geschreven is; en zoo er iemand in het midden komt met de verrassende mededeeling, dat hij geen zonde meer doet, men neemt het voor kennisgeving aan, en hoopt, dat deze vriend mettertijd wel wijzer zal worden.

In eene goede jongelingsvereniging wordt de Bijbel met eerbied gebruikt. Men gelooft, dat hij, in zijn geheel, het levende woord is van den levenden God. Men beschouwt hem als de openbaring van God aan menschen, waarin God ons alles zegt wat wij noodig hebben om wel te leven en wel te sterven. Hij is voor ons het testament Gods, dat in den dood en de opstanding van Jezus Christus vast is en krachtig, en waarin God de erfenis der eeuwige zaligheid aan arme zondaren vermaakt....

Zeer dwaas handelen zij, die letter en geest van eenig geschrift, ook van de Heilige Schrift, tegenover elkaar stellen, en dan, als diepzinnige denkers, uitroepen: om de letter geef ik niet; het is mij maar om den geest te doen!....

Neem eens aan, dat er ergens een goed mensch woont, die u voor een flink legaat in zijn testament zet. Wat zoudt ge wel zeggen van den notaris, die op stuk van zaken zeide: om de letter geef ik niet, ik houd mij aan den geest? De geest van het testament is, dat gij een legaat krijgt. Maar hoe groot dat legaat zijn zal, dat is de letter maar, daar houden verlichte christenen zich niet aan; en men bood u eens de helft der som aan, die letterlijk in het testament stond uitgedrukt. Zoudt gij er genoegen in nemen, gij die zegt in de hoogste aangelegenheid des levens, ten aanzien van de eeuwige erfenis, niet aan de letter, maar aan den geest u te houden?

Neen, wij mogen geest en letter niet tegenover elkaar stellen. Wij moeten trachten de beteekenis van iedere letter, van ieder woord, van iederen volzin, van elk gedeelte der Schrift te kennen; om zoodoende den zin, de meening, de bedoeling des schrijvers te vatten. Wij moeten acht geven op het verband, op hetgeen voorgaat en volgt. Wij moeten nagaan of we uit andere plaatsen van denzelfden schrijver ook licht kunnen krijgen over de plaats, die wij onderhanden hebben, en voorts schrift met schrift vergelijken, en alles wat dienen kan om ons den zin van hetgeen wij lezen te doen verstaan, vlijtig ter hand nemen. Niet den Bijbel zoeken te verklaren uit één tekst; maar een tekst uit het geheel. Dat is de ware wijze van handelen.

De Bijbel mag dus in de jongelingsvereniging niet vergeestelijkt worden, want dat is even onzinnig als goud te vergulden. Met het zoeken van een dieperen zin, eene waarheid achter de waarheid, houden frissche knapen en jonge mannen zich natuurlijk niet op. Van zoo iets wordt men sufferig en hoogmoedig; twee eigenschappen, die een jong mensch vooral niet passen....

Als het er ons om te doen is om den Bijbel zóó te beschouwen en zóó te gebruiken, dan zullen we hem biddende gebruiken. En als we hem biddend gebruiken, gebruiken we hem goed, en zal de vrucht van het gebruik niet uitblijven. Men zegt wel eens, dat ieder voor zich het best weet wat hij met zijne woorden bedoelt. De woorden des Bijbels zijn de woorden van den Heiligen Geest. De Heilige Geest is dus de beste uitlegger van zijn eigen woorden. Daarom moeten we onophoudelijk om den Heiligen Geest bidden, dat Hij ons leide in alle waarheid en de Geest in ons getuige, dat de Geest in den Bijbel de waarheid is. Voor die getuigenis des Heiligen Geestes gaat alle twijfelzucht op de vlucht.

Waardeert den Bijbel boven alles wat waarde heeft! Als men mij aan de eene zijde al de boeken van de geheele wereld, in prachtbanden gebonden en verguld op snée, en aan de andere zijde een Bijbel van f.1.25 vertoont en mij voor de keus stelde: of al die kostbare boeken, of dien eenvoudigen Bijbel: ik voor mij zou den Bijbel kiezen.

En gij?...

RULLMANN.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

„De Geschiedenis der Godsopenbaring op onze Scholen.”

Het Gereformeerd Schoolverband blijft zich dienstelijk maken mede door zijn publicaties „Voor Opvoeding en Onderwijs”. Nu weer verscheen van Prof. Dr A. Noordt zij een brochure onder de boven afgeschreven titel. Hij is van meening, dat we liever niet moeten spreken van Bijbelsche geschiedenis of van Heilige geschiedenis, maar van de geschiedenis der Godsopenbaring. Hij meent, dat we dan beter weergeven, wat de geweldige inhoud is van wat wij onze kinderen hebben te brengen.

Al dadelijk wijst de schrijver op een tweetal gevaren: 1e. het lukt ons niet altijd, het historisch

karakter van de geschiedenis der Godsopenbaring helder en duidelijk voor ons geestesbewustzijn te stellen en de invloed daarvan op de door ons aan de kinderen te vertellen gebeurtenissen goed in te denken en 2e. verstaan we niet altijd onze duren plicht, om ons tot dit zoo geweldig teere en daarom zoo ontroerend moeilijke werk zóó voor te bereiden, dat we met een eerlijke consciëntie ons stellen kunnen voor het aangezicht van een alwetend God en zeggen kunnen: „Heere, mijn God, beter kan ik het niet; wil mijn onvolmaakt werk tot eeuwigen zegen stellen zoowel voor de kinderen als voor mij”.

De schrijver is ook niet tevreden met de inhoudsopgave van verschillende handleidingen. Daar heet het dan: „van Adam tot Noach, van Noach tot Abraham, van Abraham tot Mozes, van Mozes tot David enz. Menschen en nog eens menschen. Maar naar mijn vaste overtuiging zal al dadelijk de inhoudsopgave van een handleiding voor de geschiedenis der Godsopenbaring moeten laten zien, dat ze de geschiedenis is van de zelfopenbaring Gods. Dan zal dus het eerste hoofdstuk niet moeten luiden: de Schepping, maar: „Wat God wrocht”.

Andere namen van de achtereenvolgende hoofdstukken moeten dan luiden: „Hoe ontworcht werd wat God wrocht”. „Voortgaande ontworcht”. „Een ontroerend besluit”. „Hernieuwde ontworcht”. „Een eigen volk in een eigen land”, enz.

Ook wil de schrijver goed doen verstaan, dat we in de Bijbel te doen hebben met een complex geschriften van Oosterschen huize, die we slechts dan ten volle verstaan, wanneer we dat „Oostersche huis” goed kennen. En dan moet ook nog beter tot ons gaan spreken, dat die geschiedenis zich heeft afgespeeld in een bepaald land: in Kanaän. En dan moet het ons helder voor de geest staan, dat Kanaän de brug is geweest, waarop de volkeren der oudheid elkander hebben ontmoet. „Het heeft den Heere onzen God niet behaagd, Kanaän aan Zijn volk Israël te geven ten einde dit volk afgezonderd te doen leven. Ook in zijn Oud-Testamentischen vorm is het Koninkrijk Gods gelijk aan zout, dat zijn deelen moet afgeven op gevaar af zelf zouteloos en op den mesthoop geworpen te worden; gelijk aan het licht, dat niet onder een korenmaat, maar op den kandelaar moet worden geplaatst. En wie zich de moeite geeft, kennis te nemen van wat de opgravingen ons dienaangaande hebben geleerd, die zal zien, dat we daar staan op de eeuwenoude volkerenbrug, waar te veel stroomingen zich deden gelden dan dat daar een eigensoortige cultuur zich kon ontwikkelen, waar te veel stamgroepen zich van een plaatsje trachten te verzekeren dan dat daar een politieke eenheid kon groeien; en die zal zien, hoe Israël tekort is geschoten in zijn taak om zegensbron te worden voor anderen, Israël, dat altijd weer bereid was om eigen rijkdom in te ruilen tegen anderer armoede en anderer schande verre te stellen boven eigen heerlijkheid. En wanneer ge dan ziet, dat de Heere desondanks zijn einddoel ook met Israël heeft bereikt en Jeruzalem inderdaad gemaakt heeft tot bron van leven, dan gaat bewondering en aanbidding uw ziel vervullen en wordt het zielsverlangen in u wakker, om dien rijkdom ook aan uw leerlingen te doen zien.”

De schrijver waarschuwt de vertellers, dat ze geen kleine Lankampjes, kleine Sillevijjes, kleine Stockjes moeten worden. Het gaat om het Woord des Heeren en wees ons, wanneer we onze leerlingen niet in staat hebben gesteld, Zijne rijkdommen te zien en Zijne heerlijkheid te aanschouwen.

Daarom niet te veel geleerdheid, niet te veel jaartallen, niet te veel bijzonderheden. Wie een boom wil kennen, behoeft volstrekt niet alle takjes en alle blaadjes één voor één te bezien. Wie een gebouw wil kennen, behoeft volstrekt niet alle steenen te bekijken. Slechts moet het oog open zijn voor de groote gedachte, die den bouwmeester heeft beheerscht. En dan moeten we de kinderen laten zien, dat het gebouw van de Zelfopenbaring Gods rust op een duidelijk omschreven fundament, dat de volgende trekken vertoont. „Ten eerste, dat de Heere onze God door eenzelfde scheppingsdaad twee werelden in het aanzijn riep: de hemelwereld en de aardwereld. Ten tweede, dat de mensch op die beide werelden is aangelegd en alleen in de harmonie van die beide werelden tot de volle ontplooiing van zijn wezen komt. Ten derde, dat er eerst harmonie heerschte tusschen die beide werelden. Ten vierde, dat de mensch, die harmonie verstoortte voor zich en voor de wereld, waarin hij op aarde leefde. Ten vijfde, dat God toch weer door Zijn onbegrijpelijke genade en Zijn onpeilbare liefde de volkomen harmonie tusschen hemelwereld en aardwereld wil verwerken, opdat Hij in die eenheid de volle uitstraling zou doen zien van Zijne deugden en volmaaktheden.”

Ik meen genoeg gezegd te hebben, om te doen zien, dat we hier met een rijk boekje te doen hebben. Graag zou ik het zien bestudeerd door allen, die de geschiedenis der Godsopenbaring hebben te behandelen. De vertelling zal er door winnen aan diepte en men houde zich overtuigd, dat de leerlingen van onze hoogste klassen het zeer goed verstaan, wanneer wij laten zien, dat

de Bijbel
wat mens
rijke Zelf
alle ding
Gr.

Pro
Ds Mey
chure van

Hij
bied, die
In die
de midd
waarom
gelijk za
van on
te breng
„Zool
is, dat r
gaat en
meerde
men bes
ten, en
meerde
of de ca
en de v
profeet
Zulk
alleen
vaarlijk
Wat
bijbel
Gevo
onderw
onderw
neer hi
ezelin
Wan
dat van
Stelt
gen du
grond
En v
het vle
deeling
„verbo
van on
Mij ver
tegen die
toch eige
Want w
maar en
de kwes
woord ge
neen. Me
heden”.
heden” is
verhalen

In „De
Lukken

„Mij
scherts
„Praat
de po
gebru
peure
In C
sche
Staten
keer in
„Hij
hem a
had m
n gill
in Gen
hij der
Maar
en 8 E
en eve
geeft d
en EL
talen
dat? T
leeken
van o
lijk, d
Gen, 2
ding:
Zoo
spreke
maar
lijk bi
gedeel
daarv
„Is ja
woord
onze
Vrouw
een w
We ge
eens zij
mirakul
te weten
Dr A.
Dan